

GENÇLİK SPOR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ İLE MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI ARASINDAKİ GENÇLİK, BEDEN EĞİTİMİ, SPOR HİZMET VE FAALİYETLERİYLE İLGİLİ İŞBİRLİĞİ PROTOKOLÜNÜN OKUL SPORLARI AÇISINDAN İNCELENMESİ (Ankara İli Örneği)

Volkan ÖZTÜRKALAN¹ Nevin GÜNDÜZ² N. Bahadır KAYIŞOĞLU³

Geliş Tarihi: 14.05.2013
Kabul Tarihi: 05.11.2013

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, Gençlik Spor Genel Müdürlüğü ve Milli Eğitim Bakanlığı arasında yapılan protokol sonucu okul sporu yarışmalarının Gençlik Spor Genel Müdürlüğü ve Milli Eğitim Bakanlığı işbirliği ile düzenlenmesine ilişkin beden eğitimi öğretmeni ve Gençlik Spor Genel Müdürlüğü'nün bu alanda görev alan yönetici görüşlerinin incelenmesidir. Çalışma grubunu ilköğretim okullarında görev yapan 5 öğretmen, ortaöğretim okullarında görev yapan 5 öğretmen ve Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü okul spor yarışmalarında görevli 5 uzman yönetici oluşturmaktadır (n=15).

Veri toplama aracı olarak görüşme tekniği kullanılmış, yapılan görüşmelerde 3'ü ortak olmak üzere öğretmenlere 4, yöneticilere 7 soru sorulmuştur. Araştırmada, okul spor yarışmalarına katılan okullardan yarışmalara katılım ücreti alınmamasının lisanslı öğrenci ve branş sayısında artışa neden olduğu ancak GSGM yoluyla arttırılan kaynak bütçeye rağmen okul sporları organizasyonlarının daha iyi yürütülemediği sonucuna varılmış olup, öğrencilerin spora uzak kalmalarına neden olan akademik başarısızlık endişesinin protokolün ilgili maddelerinin uygulanması ile ortadan kaldırılabileceği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Ders Dışı Faaliyetler, Okul Sporları, GSGM- MEB İşbirliği Protokolü

THE EXAMINATION OF THE COOPERATION PROTOCOL OF THE YOUTH, PHYSICAL EDUCATION, SPORT SERVICES AND ACTIVITIES BETWEEN THE GENERAL DIRECTORATE OF YOUTH AND SPORT AND MINISTRY OF NATIONAL EDUCATION FROM THE POINT OF SCHOOL SPORTS (The Case of Ankara)

ABSTRACT

The purpose of this research is to examine the views of the physical education teachers and the directors who work at General Directorate of Youth and Sport on the organization of the school sports competitions regarding a cooperation protocol signed between the General Directorate of Youth and Sport and the Ministry of National Education. The study group consists of 5 primary school teachers, 5 secondary school teachers and 5 managers who are in charge of school sports competitions of the General Directorate of Youth and Sport (n=15).

Interviewing technique was used in order to collect data. Teachers were asked 4 and managers were asked 7 questions, 3 of which were mutual. In the study, it is concluded that the participation fee's not being demanded from the schools participated in the sport competitions caused an increase in the number of the certified student athletes and the branches; but despite an increase in the budget by GSGM, the school sport activities still cannot be performed efficiently. Therefore, it is considered that the students' concerns about academic failure causes them to refrain from participating in sports can be eliminated thanks to the regarding provisions of the protocol.

Key Words: Extracurricular Activities, School Sports, The protocol of the cooperation between GSGM and the Ministry of National Education

¹ Ankara Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Ankara

² Ankara Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Ankara

³ Karabük Üniversitesi, Hasan Doğan Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Karabük

GİRİŞ

Spor, ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınmanın temel unsuru olan insanın beden ve ruh sağlığını geliştirmek, kişiliğin oluşumunu, karakter özelliklerinin gelişimini sağlamak, bilgi, beceri ve yetenek kazandırarak çevreye uyumu kolaylaştırmak, kişiler, toplumlar ve uluslararası dayanışma, kaynaşma ve barışı sağlamak, kişinin mücadele gücünü arttırmak yanında belirli kurallara göre, rekabet ölçüleri içerisinde mücadele etme, heyecan duyma, yarışma ve yarışmada üstün gelme amacıyla yapılan faaliyetler olarak tanımlanabilir. (1)

Eğitim, sporun en önemli boyutlarından birisidir. Spor, bu boyutuyla ele alındığında iki şekilde değerlendirilmesi gerekir: Spor için eğitim ve eğitim için spor. "Spor için eğitim" de; spor, amaçtır ve sporun üst düzeyde gerçekleştirilebilmesi için eğitimden yararlanır. Sporcu eğitimi, antrenör eğitimi, seyirci eğitimi, hakem ve spor yöneticilerinin eğitimi söz konusudur. Bu açıdan eğitim, sporun hizmetidir. "Eğitim için spor" da ise; spor, eğitimin hedeflerine ulaşması için kullanılan araçlardan en eğlencelisi ve en etkilisidir. (2)

Spor, başarıyı genişletme ve yarışmada üstün gelme amacı için gösterilen çabayı, bedensel bakımdan daha yetenekli olanların seçilmesini ve seçilenlerin sürekli ve yoğun bir eğitimle yetiştirilmesini gerektirmektedir. Böylece spor, daha çok yarışmayı içermekte ve en yüksek düzeyde oyun, mücadele ve ağır kas çalışmasını gerektirmektedir (3) Eğitimin ve sporun ortak yanlarının, sporun faydalarının, dolayısıyla da yaygınlaştırılmasının bu konuda aile ve okullara düşen yükümlülükleri üzerinde durulmalıdır (4) Bu açıklamalardan anlaşılacağı gibi eğitim ve spor, birey ve toplum hayatı için gerekli iki önemli kavramdır. (5)

Çeşitli çalışmaların sonuçlarına göre okullarda erken yaşlarda kazanılan beden eğitimi ve spor deneyimleri yaşamın ilerleyen dönemlerinde de spora katılımlarla kendisini göstermekte iken, (6,7,8,9) akademik başarıya da katkı sağladığı belirlenmiştir (10). Ayrıca birçok araştırma, bireylerin spor etkinliklerine katılımının beden, ruh ve kişilik yapısını geliştirdiğini, iradeyi güçlü kılma, grup çalışmasını kolaylaştırma, karşılıklı dayanışma sağlama, özgüven geliştirme, kendini kontrol etme, başkalarına saygıyı öğrenmede ve olumlu davranışlar geliştirmede önemli katkılar sağlandığını ortaya koymaktadır. (11,12,13)

Eğitim ve sporun bir arada olduğu okul spor organizasyonları, öğrencilerin ilgi ve gereksinimleri doğrultusunda beceri ve yeteneklerinin artmasını sağladığı gibi kendilerine düzenli ve programlı çalışma alışkanlığı da kazandırır. Öğrencinin, spor alanında kazanmış olduğu bilgi, beceri ve yetenekler; onun, boş zamanlarını en iyi şekilde değerlendirerek kötü alışkanlıklardan korunmasını sağlar. Kendine güven duygusunu geliştirdiği gibi toplum kurallarına uyumu, heyecanı, coşkuyu, dostluğu, birlik ve beraberlik duygusunu bir arada yaşatır.(14)

Okul sporunun ahlaki ve insani genel amaçlarını şu şekilde özetleyebiliriz: Çocuk ve gençlerde bedensel, zihinsel, tinsel ve toplumsal sağlık bilincinin uyandırılması ve onlara bu değerlerin kazandırılmasıdır. Bu genel amaç çerçevesinde çocuk ve gençlerde dayanışma ve işbirliği duygusunu geliştirmek, kural bilinci oluşturmak, paylaşım, adalet, hoşgörü ve yardım severlik gibi insanı değerlerin yanı sıra sporun; insan, doğa ve toplumsal alanlardaki etkisi ve işlevi konularında bilinçlendirmek okul sporunun en önemli eğitim amaçları ve ilkeleri arasındadır. (15)

Ülkemizde her tür ve derecedeki okullarımızda eğitim gören 14 milyon öğrencinin, beden eğitimi ve spor, izcilik, halk oyunları ve benzeri faaliyetler yolu ile eğitilmeleri, bugünkü eğitim anlayışının vazgeçilmez ve en önemli prensiplerinden biri olmalıdır. (16) Eğitim kurumlarındaki öğrencilerimizin küçümsenmeyecek büyük bir bölümünün katıldığı sportif etkinlikler, beden eğitimi dersinin bir uzantısı ve tamamlayıcı olduğu gibi genel eğitimin amaçlarını gerçekleştirmede büyük bir değere sahip olmakla birlikte Türk Sporunun temel kaynağını oluşturan okul sporlarını çeşitlendirerek geliştirmek, gençlerde yaygınlaştırıp yaşatabilmek için öğretim kurumlarında okul içi ve okullar arası spor organizasyonlarının, genel eğitimin amaçlarına uygun, verimli ve daha etkili yapılabilmesi, katılımın artırılması büyük önem taşımaktadır. (17)

Araştırmamız bu büyük öneme bağlı şekilde ülke sporuna katkı sağlama amaçlanarak, Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü İle Milli Eğitim Bakanlığı arasında yapılan gençlik, beden eğitimi, spor hizmet ve faaliyetleriyle ilgili işbirliği protokolü ile okul spor yarışmalarının mevcut durumu hakkında beden eğitimi öğretmenlerinin ve Gençlik Spor Genel Müdürlüğü okul spor yarışmalarında görev alan yönetici görüşlerinin incelenmesini amaçlamaktadır.

MATERYAL VE YÖNTEM

Araştırma Grubu

Araştırma 2010-2011 eğitim-öğretim döneminde yapılmıştır. Araştırmanın evreni Ankara'daki tüm beden eğitimi öğretmenleri ve Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü okul spor yarışmalarına katılan tüm görevlilerdi. Araştırmanın örneklemini Ankara ilinde okul spor yarışmalarına katılan okullarda görev yapan 5 ilköğretim beden eğitimi öğretmeni, 5 ortaöğretim beden eğitimi öğretmeni ve GSGM okul sporları şube müdürlüğünde görev yapan 5 yönetici olmak üzere toplam 15 gönüllü oluşturmaktadır.

ÖZTÜRKALAN, V., GÜNDÜZ, N., KAYIŞOĞLU, N.B., “Gençlik Spor Genel Müdürlüğü İle Milli Eğitim Bakanlığı Arasındaki Gençlik, Beden Eğitimi, Spor Hizmet ve Faaliyetleriyle İlgili İşbirliği Protokolünün Okul Sporları Açısından İncelenmesi”

Veri Toplama Aracı

Araştırmada, nitel araştırma yöntemlerinden görüşme tekniği kullanılmıştır. 05.11.2010 tarihinde Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü İle Milli Eğitim Bakanlığı Arasındaki Gençlik, Beden Eğitimi, Spor Hizmet ve Faaliyetleriyle İlgili İşbirliği Protokolü incelenmiş, okul spor yarışmaları hakkında beden eğitimi öğretmenleri mail grubu takip edilmiş, ilgili ifade edilen öğretmen görüşleri değerlendirilerek bir soru havuzu oluşturulmuştur. Konu ile ilgili uzman görüşleri alındıktan sonra sorular belirlenmiştir. Araştırmada yapılan görüşmelerde 3'ü ortak olmak üzere öğretmenlere 4, yöneticilere 7 soru sorulmuş, yanıtlar kaydedilerek incelenmiş ve nitel çözümleme yapılmıştır. Nitel çözümlemede verilerin içeriklerini keşfetmeye yönelik çözümleme için kodlama ilk ve aslı bir işlemdir (18) İçerik analizinde birbirine benzeyen verileri belli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları anlaşılabilir bir düzene sokarak yorumlamaktır (19)

Ön çalışma

Çalışmada görüşme tekniği kullanılarak konu ile ilgili yaşanan olumlu gelişmelerin ve sorunların belirlenmesi planlanmıştır. Bu amaçla 2010-2011 eğitim öğretim dönemi başından beri tartışılan konular üzerine yazılan yönergeler incelenmiş olup bu amaçla geliştirilen genel kapsayıcı bir soru havuzu hazırlanmıştır. Hazırlanmış olan soruların geliştirilmesi için bir ön çalışma planlanmış ve bu ön çalışma Ankara ilinde bulunan okul spor müsabakalarına katılan ilköğretim, ortaöğretim ve Gençlik Spor Genel Müdürlüğü yöneticilerine uygulanmıştır. Görüşmeler araştırmaya katılan kişilerden, randevu alınarak, ses kaydı ile karşılıklı konuşma şeklinde hazırlanan soruların sorulması ile gerçekleştirilmiştir.

BULGULAR

Bu bölümde görüşme tekniği ile toplanan veriler sonucu ulaşılan bulgular gruplandırılarak düzenlenmiştir. Ortaöğretim okulları A, B, C, D, E; ilköğretim okulları F, G, H, I, J olarak kodlandırılmıştır.

S1: Okul spor yarışmalarına GSGM'nin maddi olarak desteği ne oldu?

- Yeni sistemde okullar arası müsabakalara katılım payı alınmadı. (Okul A, B, C, D, E, F, G, H, I, J)
- Dereceye girerek, gruplara gidildiğinde gerekli destek yol parası ve diğer masraflar GSGM tarafından karşılanıyor. (Okul G, H)
- Genelde katıldığımızdan daha fazla branşta yarışmalarına katıldık. (Okul A, B, C, D, E, F, G, H, I)
- Bazı okullar ücretsiz olduğu için müsabakalara başvuruyorlar ama daha sonra gelmiyorlar bu yüzden hem öğrencilerimiz derslerden geri kalıyor hem görevli ve hakemlere gereksiz ücret ödeniyor, gereksiz şekilde servis parası vermek zorunda kalıyoruz. Bu konuda önlem alınmalıdır. (Okul E)

S2: GSGM'nin spor salonlarını ortak kullanıma açmasının okul spor yarışmalarındaki başarıya etkisi oldu mu?

- GSGM salonlarını yeni açmadı. Yarışmalarda zaten GSGM'nin salonları kullanılıyordu. Olumlu ya da olumsuz bir etkisi olmadı. (Okul A, B, H)
- Antrenmanlar için desteğini göremedim gerekli olduğu zamanlarda GSGM'nin salonlarını kullanamadım. (Okul B, F, J)
- Bize herhangi bir katkısı olmadı, bizim spor salonumuz var. (Okul C, E)
- Bizim okulumuzun zaten spor salonu var ama farklı branşlarda antrenman yapacağım zaman GSGM tesislerini kullandığım oldu. (Okul D, I)
- Daha önce de açıktı, herkes antrenman yapabiliyordu. Ben bir kaç kere GSGM'nin tesislerinde antrenman yaptım. (Okul G)

S3: Okul spor yarışmalarına katılan lisanslı öğrenci sayısında geçen senelere göre artış oldu mu?

- Sağlık muayenesindeki ve lisans çıkarma işlemlerindeki güçlüklerin çoğalması nedeniyle artış olmadı. (Okul A, J)
- Katılım ücreti alınmaması nedeniyle artış oldu. (Okul B, C, D, E, F, G)

S4: MEB ile GSGM arasında imzalanan protokol hakkında görüşleriniz nelerdir?

- Katılım payı ücreti alınmaması olumlu bir gelişmedir. (Okul A, B, C, H, I)
- Uygulamadaki eksikliklere rağmen protokolü okul sporlarının gelişimi adına olumlu buluyorum. (Okul B, C, E, F, G, H, I)
- Böyle bir protokole gerek yoktu, biz kendi olanak ve şartlarımızda organizasyonu daha iyi yapıyorduk. (Okul D, J)

- Küme sistemi vardı ve takımlar arası seviye farkı bu denli çok değildi. (Okul D)
- Küme sistemi ortadan kalktı böylece iyi bir grup yakaladığımızda o yıl da en üst noktalara gelebiliyoruz. (Okul F)
- Çocuklar sınavlardan dolayı kendilerini spora yönlendiremiyorlar bunun için faydalı olacak bir çalışma yapılması gereklidir. (Okul F)
- Katılım payı ücreti alınmadığı için birçok okul kâğıt üzerinde takım oluşturup başvuru yaptı ama müsabakalara çıkmadılar. Bunun sonucunun %80 e yakın hükmen mağlubiyet şeklinde olduğu görülecektir. Bu durum birçok zararı, emek ve maddi kayıp şeklinde beraberinde getirmiştir. Ayrıca müsabakalarda sağlık görevlisi eksikliği gibi birçok olumsuzluk da yaşandı. (Okul A)
- Antrenör uygulamasına geçilirse okul spor yarışmalarının kalitesi artacaktır. (Okul C)

GSGM YÖNETİCİLERİNİN GÖRÜŞLERİ

S1: Okul spor yarışmalarına GSGM'nin maddi olarak ne desteği oldu?

- 25- 30 milyon liralık bir bütçe okul sporlarına ayrıldı. (Yönetici A, B, E)
- Müsabakalara katılım ücreti alınmadı. (Yönetici D, E)
- Harcırah ve yol ücretleri karşılandı. (Yönetici A, B)
- MEB'in ayırdığı bütçeden çok daha büyük bir bütçe ayrıldı. (Yönetici C, D)

S2: GSGM'nin spor salonlarını ortak kullanıma açmasının okul spor yarışmalarındaki başarıya etkisi oldu mu?

- Bütün salonlarımız zaten açıktı. (Yönetici A, C, D, E)
- Başarıya olumlu katkısı oluyor. (Yönetici A, B, C, D, E)

S3: Okul spor yarışmalarına 2010-2011 de katılan lisanslı öğrenci sayısında geçen senelere göre artış oldu mu?

- Lisanslı öğrenci sayısında önemli bir oranda artış oldu. (Yönetici A, B, C, D, E)

S4: Okul sporları şube müdürlüğü olarak amaçlarınızın içinde yer alan 'MEB'e bağlı ilk ve ortaöğretimde okul spor faaliyetleriyle ilgili okullarda ne tür gelişimler sağlayacağınızı açıklar mısınız?

- Okul spor kulüplerini destekleyerek sayılarının artmasını sağlamak. (Yönetici B, E)
- Antrenör desteği ile okullarda sporu yaygınlaştırmak, spor yapan öğrenci sayısını arttırmaya çalışmak ve yetenek seçimine katkıda bulunmak. (Yönetici B, D, E)
- Bölgesel özellikleri hedef gözeterek farklı coğrafyalarda farklı spor branşlarını ön planda tutacak desteklerde bulunmak. (Yönetici A)
- Tüm branşları bir cd de toplayıp öğrencilere dağıtmak ve öğrencileri müsabakalara götürmek yoluyla onlara sporu, branşları tanıtmak. (Yönetici D)
- Branş çeşitliliğini arttırmak. (Yönetici C)

S5: Spor salonu olmayan okullar var ve GSGM bu okullara tesislerini açacak mı?

- Salonlarımız sürekli okullara yarışmalara antrenmanlara açık, her zaman elimizden gelen desteği gösteriyoruz. (Yönetici A, C, D, E)
- Okul spor kulüplerine bu destek sağlanmakta, ayrıca ilçe ve il müdürlüklerinden iletilen tesis ihtiyacı talepleri de tesisler daire başkanlığı tarafından programa alınmaktadır. (Yönetici B)
- Daha fazla tesisin olması gerekir gelecekte bu tesislerin yapılmasını sağlayacağız. (Yönetici C)

S6: Okul sporları şube müdürlüğünün amaçlarından biri olan 5-18 yaş grubu öğrencilere sporu tanıtmak hedefini nasıl gerçekleştireceksiniz?

- Branşları bir cd de toplayıp öğrencilere tanıtım amacıyla dağıtmak. (Yönetici A, E)
- Öğrencileri müsabakalara götürmek yoluyla onlara sporu, branşları tanıtmak. (Yönetici A, E)
- Antrenör görevlendirme yoluyla okullarda sporu yaygınlaştırmak. (Yönetici B, C, D)

S7: Bu sene organizasyon nasıl oldu?

- Önceki yıllarda spor müsabakalarını MEB düzenliyordu ama yine GSGM'nin tesisleri ve federasyonun hakemleri işin içindeydi fakat organizasyonun sorumlusu MEB'di. Bu organizasyonu yürüten destek veren kadrolara takviye yaparak organizasyonların aksamadan yürütülmesi amacıyla çalışma yaptık.

ÖZTÜRKALAN, V., GÜNDÜZ, N., KAYIŞOĞLU, N.B., “Gençlik Spor Genel Müdürlüğü İle Milli Eğitim Bakanlığı Arasındaki Gençlik, Beden Eğitimi, Spor Hizmet ve Faaliyetleriyle İlgili İşbirliği Protokolünün Okul Sporları Açısından İncelenmesi”

Organizasyonlara ayrılan bütçeyi çoğaltarak müsabakaları bir önceki yıla göre arttırdık. Katılım sayısı ve spor yapan öğrenci sayısında artışlar oldu. **(Yönetici A)**

- Bu sene okul spor organizasyonlarına okullar ücretsiz katıldı bu yüzden geçen seneye göre daha fazla okul, daha fazla branşla katıldı. Bu nedenle organizasyonlarda yoğunluk yaşandı ama GSGM organizasyonları küçük sorunların dışında çok iyi bir şekilde yönetti. MEB'deyken daha fazla sorunların yaşandığını biliyoruz maddi olarak da sıkıntılar yaşıyordu ama bu sene GSGM bununla ilgili sorunlara çözüm oldu. **(Yönetici B)**
- Geçmiş yıllarda da MEB düzenlerken GSGM desteğini gösteriyordu ama maddi olarak MEB bu konuda eksik kalıyordu. Biz bu sene okul spor yarışmalarına yaklaşık 25 milyon bütçe ayırdık bununla beraber okul spor yarışmalarına katılım ücreti almadık ve daha fazla okul, daha fazla öğrenci, daha fazla branşta katılım oldu ve geçen senelere göre müsabakalar daha sorunsuz geçti. **(Yönetici C)**
- Bu sene protokolün erken uygulamaya geçmesi nedeniyle az da olsa aksaklıklar oldu ama ilerleyen yıllarda daha verimli şekilde düzenlenecektir. **(Yönetici D)**
- Bu sene katılım ücreti almadığımız için okul spor yarışmalarına katılım sayısında artış oldu bu sayede biz de eksiklerimizi tespit etmiş olduk. Yoğunluk fazla olduğu için yetersiz kaldığımız küçük sorunlar yaşadık. Önümüzdeki yıllarda daha sağlıklı düzenlenecektir. **(Yönetici E)**

TARTIŞMA

Araştırmada görüşme tekniği ile elde edilen bulgular incelendiğinde; yapılan protokol sonrası okullar arası müsabakalara katılım payı alınmaması, İl dışı terfi müsabakalarına yol, konaklama gibi masrafların ödenmesi, daha fazla branşta ve sayıda katılımların görülmesi gibi olumlu gelişmeler bildirilirken katılımlarda ücret ödenmemesi sonucu katılım yapıp mazeretsiz olarak müsabakalara çıkmayan okul sayılarında da artış görüldüğü ve bu nedenle birçok emek, zaman ve maddi kaybın oluştuğu, buna karşı engelleyici yaptırımların geliştirilmesi gerektiği katılımcı öğretmenler tarafından bildirilmiştir. Aynı konuda yönetici görüşleri olumlu gelişmeleri destekleyici benzer ifadeler içerirken GSGM'nin organizasyona çok daha büyük bir bütçe ayırdığı vurgulanmıştır. Bu açıdan bakıldığında GSGM'nin maddi avantajını organizasyonun sağlıklı yürütülmesine tam olarak yansıtmadığı söylenebilmektedir.

GSGM'nin spor salonlarını ortak kullanıma açmasının okul spor yarışmalarındaki başarıya etkisinin sorgulanmasında, öğretmen görüşlerinden daha önce yarışmalara açık olduğu ancak antrenman yapabilmek konusunda farklı tesislerde farklı uygulamalar bulunduğu ve standart uygulamanın henüz sağlanamadığı anlaşılmaktadır.

Pepe ve Can (20), yaptıkları çalışmada okullarda rekreatif etkinliklere katılımı zorlaştıran nedenlerden birincisinin tesis ve malzeme yetersizliği olduğunu belirtirken, bunu öğrencilerin boş zamanının olmayışı, mali kaynak sıkıntısının izlediğini, en son sırada ise öğrencilerin isteksizliğinin olduğunu belirtmişlerdir. Tesis ve malzeme eksikliğinin giderilmesini, ortak kullanımı ile verimliliğin artırılmasını hedefleyen bu protokolün GSGM'nin her tesisinde aynı şekilde ve okulların bütün ders dışı etkinliklerine destek verici şekilde uygulanması önemli bir nokta olarak görülmektedir.

Okul spor yarışmalarına katılan lisanslı öğrenci sayısındaki artışın sorgulanmasında, öğretmenlerin büyük çoğunluğu ve yöneticilerin tamamı tarafından Katılım ücreti alınmaması nedeniyle artış olduğu belirtilirken, farklı şekilde iki katılımcı öğretmen lisans çıkarma işlemlerindeki oluşan zorlukların lisanslı öğrenci sayısındaki artışı engellediğini belirtmiştir. Ayrıca öğretmenlerin görüşlerinden lisans çıkartma işlemlerinin süreçte aksayan kısım olduğu ve lisanssız müsabakaların oynatılmak zorunda kalındığı anlaşılmakta olup lisanssız sporcu-öğrencilerin müsabaka yapmasının çok önemli pedagojik ve etik yanlışlara çanak tutacağı bu noktada göz ardı edilmemelidir.

Öğretmenlerin çoğunluğu henüz GSGM'nin okullara antrenör desteği sağlamadığını belirtirken sadece bir öğretmen okuluna güreş antrenörü görevlendirildiğini bildirmiştir. Yöneticilerin büyük çoğunluğu ise müsabaka sayılarının artışının doğal olarak hakem ve antrenör öğretmen sayısını arttıracaklarını ve GSGM tarafından görevlendirmelerin de çoğalacağını belirtmiştir. Bunun yansısı öğretmen görüşlerinden GSGM'nin okullara antrenör görevlendirmesine karşı ve taraf görüş bildiren ve bu durumun faydalılığını sorgulayan öğretmenlerin de olduğu anlaşılmaktadır. Bazı görüşlerde ise beden eğitimi öğretmenin okul içi eğitim etkinliklerini gerçekleştirmede zorlanırken okul dışı etkinliklere katılım konusunda isteksiz olduğu ve lisans düzeyinde eğitim almış antrenörlerin okullara atanmasının bu yükü hafifleteceği belirtilmektedir. Bu durum göz önüne alındığında isteyen ve ihtiyacı olan okullara bu desteğin sağlanmasının yararlı olacağı ayrıca elit sporcu yetiştirme açısından önemli olduğu düşünülmektedir.

MEB ile GSGM arasında imzalanan protokol hakkındaki görüşlerin sorgulanmasında, öğretmen görüşlerinden katılım payı ücreti alınmamasının olumlu bir gelişme olduğu, uygulamadaki bütün eksikliklere rağmen protokolün okul sporlarının gelişimi adına olumlu olduğu, küme sisteminin kaldırılmış olmasının iyi bir grup yakalandığında o yıl da en üst noktalara gelinebilmesi açısından olumlu ancak takımlar arası seviye farkını gözetmemiş ve ezici müsabaka sonuçlarına neden olması nedeniyle düzenlenmesi gerektiği görüşleri belirtilmiştir.

Öğretmen görüşlerinden okul sporlarına katılımın önündeki önemli bir engelin de öğrencilerin sınav ve akademik başarısızlık endişesi olduğu anlaşılmaktadır. Benzer şekilde çeşitli araştırmalar (21, 22, 23) okul sporlarına katılımın ve okul çağındaki spora katılımın önündeki önemli engellerden birinin ailelerin akademik başarısızlık ve sınav hazırlıklarına olumsuz etki korkusuyla çocuklarının spor yapmasına engel olduklarını belirtmektedir. Dalkıran (24)'a göre Öğrencilerin

sınava odaklanmış bir dönemin içinde olmaları, özellikle özel yetenek dersleri üzerindeki görüşlerini etkilemektedir. Bu noktada bu protokolün “Bakanlığın Yükümlülükleri” bölümünün 7. Maddesinde “Milli sporculara, seviye belirleme sınavında (SBS) ve (ÖSS) sınavlarında ek puan verilmesi ile lisanslı sporcuların eğitimde ve sporda başarıyı teşvik edecek ilave düzenlemeler yapılacaktır.” ve 8. Maddesinde “Ulusal ve uluslararası müsabakalar ile bunların hazırlık çalışmalarına katılan sporcu öğrencilere eğitim ve öğretim yılı içerisinde alamadığı eğitim ile katılmadıkları sınavlardan dolayı ek sınav ve diğer kolaylıkların sağlanması için çalışmalar yapılacaktır.” (25) şeklinde yer bulan ifadelerin uygulamaya geçirilmesinin önemli olduğu düşünülmektedir. Bu durumun elit sporcuların yetiştirilmesi hedefine de katkı sağlayacağı öngörülmektedir.

Okul sporları etkinliklerinin başarısını etkileyen bir başka unsur da doğal olarak öğretim programlarındaki beden eğitimi dersi haftalık saatidir. Taşmektepligil ve ark. (26), çalışmalarında haftalık beden eğitimi ders süresinin, dersle ilgili genel ve özel amaçlara ulaşabilmek için yeterli olmadığı, okullarda yeterli tesis ve malzeme bulunmadığı ve sportif faaliyetlere okul idarelerinin yeterli desteği vermediğini benzer şekilde Orhun (27), Salman ve arkadaşları (28), Özşaker (29) ve Köksal (30) tarafından yapılan çalışmalarda da beden eğitimi ders saatlerinin yeterli olmadığı belirlenmiştir. Okul sporlarına katılımın da önündeki engellerden olan bu olumsuzlukların giderilmesi amacıyla protokolün “Bakanlığın Yükümlülükleri” bölümünün 5. Maddesinde, “İlköğretim ve ortaöğretim okullarında Genel Müdürlüğün önerileri dikkate alınarak beden eğitimi dersi ve ders dışı etkinliği ile ders saatlerinin artırılması yönünde gerekli çalışmalar yapılacaktır. Komisyon çalışmalarına Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğünden temsilci ya da temsilciler alınacaktır.” (25) Şeklinde ifade edilen desteklerin de sağlanması okul sporları başarısına ve dolaylı olarak ülke sporunun başarısına katkı sağlayacaktır.

SONUÇ

Öğretmen görüşleri genel değerlendirildiğinde protokolün maddi olanaklar dışında bir gelişme sağlayamadığı ve katılım artışının da bu maddi katkılara bağlı olduğu, bununla birlikte geçmişte düzenli ve başarılı bir şekilde yürütülen MEB okul sporları etkinliklerinin çok önemli organizasyonel bozukluklara sahne olduğu anlaşılmaktadır. Henüz uygulanmayan maddeler, önemli eksikler ve karmaşalar okul sporlarını geliştirme ve yaygınlaştırma gibi değerli bir amacı olan bu protokolün eğitim boyutundaki katılımcıları tarafından eleştirilmesine neden olmaktadır.

Yönetici görüşlerinin incelenmesinden ise MEB'e bağlı ilk ve ortaöğretimde okul spor faaliyetleriyle ilgili; okullarda Okul spor kulüplerini destekleyerek sayılarının artmasını sağlamak, antrenör desteği ile okullarda sporu yaygınlaştırmak, spor yapan öğrenci sayısını arttırmaya çalışmak ve yetenek seçimine katkıda bulunmak, bölgesel özellikleri hedef gözeterek farklı coğrafyalarda farklı spor branşlarını ön planda tutacak desteklerde bulunmak, tüm branşları bir cd de toplayıp öğrencilere dağıtmak ve öğrencileri müsabakalara götürmek yoluyla onlara sporu, branşları tanıtmak, branş çeşitliliğini arttırmak gibi önemli gelişmelerin hedeflendiği görülmektedir. Ancak bu hedeflerin gerçekleştirilme düzeyinin düşük olduğu söylenebilir.

Yönetici görüşleri açısından protokolün uygulaması değerlendirildiğinde, organizasyona Milli Eğitim Bakanlığı'ndan çok daha büyük bir bütçenin ayrıldığı, katılımların ücretsiz hale getirilerek çok daha fazla öğrenci-sporcu ve branşla yürütüldüğü, protokolün erken uygulamaya geçmesi nedeniyle bazı sıkıntılar olmasına rağmen ilerleyen zamanda daha başarılı bir organizasyon yapılabileceği vurgulanmaktadır.

Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü İle Milli Eğitim Bakanlığı arasında yapılan gençlik, beden eğitimi, spor hizmet ve faaliyetleriyle ilgili işbirliği protokolü ile Ankara ilinde okul spor yarışmalarının mevcut durumunu ve yararlılığını incelemeyi amaçlayan araştırmamız sonuçları göz önüne alındığında spor altyapısı ve eğitim açısından bu denli önemli görülen konunun farklı coğrafyalarda ve daha geniş kapsamlı olarak araştırılmasının alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

1. Yetim, A.A.; “Sosyoloji ve Spor”, Topkar Matbaacılık, Ankara, 2000
2. Öztürk, F., “Toplumsal Boyutlarıyla Spor” Bağırhan Yayinevi, s.77, Ankara, 1998
3. Özmen, Ö., “Çağdaş Sporda Eğitim Üçgeni”, Bağırhan Yayinevi, s.134, Ankara, 1999
4. Hergüner, G., “Eğitim ve Spor İlişkisi”, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Sayı 7, Samsun, 1992
5. Göde, O., Alkan, V., “Denizli Ortaöğretim Kurumlarındaki Sporcu Öğrencilerin Derslerindeki ve Spor Yaşantılarındaki Başarılarının Karşılaştırılması”, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Sayı 4, s. 14-21, 1998
6. Vanreusel, B., Renson, R., Beunen, G., Claessens, A.L., Lefevre, J., Lysens, R., & Eynde, B.V. “Alongitudinal study of youth sport participation and adherence to sport in adulthood.” *Internatioml Review for the Sociology of Sport*, 32, 373-387, 1997
7. Yang, X. A multidisciplinary analysis of physical activity, sport participation and dropping out among young Finns, a 12-year follow-up study. *Likes Research Reports on Sport and Health*, 103, 1997
8. Malina, R.M. “Tracking of physical activity and physical fitness across the lifespan.” *Research Quarterly for Exercise and Sport*, 67(Suppl. 3), 48-57, 1996

ÖZTÜRKALAN, V., GÜNDÜZ, N., KAYIŞOĞLU, N.B., "Gençlik Spor Genel Müdürlüğü İle Milli Eğitim Bakanlığı Arasındaki Gençlik, Beden Eğitimi, Spor Hizmet ve Faaliyetleriyle İlgili İşbirliği Protokolünün Okul Sporları Açısından İncelenmesi"

9. White, P., & Curtis, J. "English-French Canadian differences in types of sport participation: A test of the school socialization explanation." *Sociology of Sport Journal*, 7, 347-369, 1990
10. Öcal, K., "Okul Sporlarına Katılımın Temel Eğitim İkinci Kademe Öğrencilerinin Akademik Başarılarına ve Davranışsal Gelişimlerine Etkisi.", Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2006
11. Suveren, S., "Sporu Teşvik Eden Ekonomik Ve Sosyal Faktörler", *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Beden Eğitimi Spor Özel Sayısı: 7:1:191-199, 1991
12. Kapıkıran, S., "İçten Ve Dıştan Denetimliliğe Sahip Ergenlerin Atılgnlık Düzeyinin Saptanması", Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül, 1993
13. Büyükyazı, G., Saraçoğlu, S., Karadeniz, G., Çamlıyer, H., "Sedanterler İle Veteran Atletlerin Çeşitli Değişkenlere Göre Atılgnlık Düzeylerinin Karşılaştırılması." *Gazi Beden Eğitimi Spor Bilimleri Dergisi*, 8:2: 13-24, 2003
14. Akgül, S., Göral, M., Demirel, M., Üstün D., "İlköğretim Öğrencilerinin Okul İçi ve Okullar Arası Sportif Etkinliklere Katılma Nedenlerinin Çeşitli Değişkenler Açısından Araştırılması." *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı: 32 Cilt I, 2012
15. Pehlivan, Z., Fair-Play Kavramının Geliştirilmesinde Okul Sporunun Yeri ve Önemi. *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi* s.50, 2004
16. MEB, OBESİD Başkanlığı Sosyal ve Kültürel Faaliyetler, "Milli Eğitim 70.Yıl Özel Sayısı", Sayı:125, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1993
17. Sezen, M., "Ortaöğretim Kurumlarında Ders Dışı Sportif Faaliyetlerin Organizasyonu Katılım Sorunları Ve Çözüm Yolları Üzerine Bir Araştırma (Afyon İl Örneği)" Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, 1999
18. Punch, Keith, F. *Sosyal Araştırmalara Giriş: Nitel ve Nicel Yaklaşımlar (Çevirenler: D. Bayrak, B. Aslan ve Z. Akyüz)*. Ankara: Siyasal Kitabevi, 2005
19. Yıldırım, Ali ve Şimşek, Hasan *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri (5. Baskı)*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2005
20. Pepe, K., and S. Can. "Spor branşlarına katılımın sosyo-ekonomik boyutunun araştırılması." *Gazi Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Beden Eğitimi ve Sporda Sosyal Alanlar Kongresi 2003*: 10-11.
21. Alvrdu, S., Ömer Ş., "Lise Eğitimi Sürecindeki Futbolcu Öğrencilerin Sorunları." *SPORMETRE Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 2010, VIII (1) 17-28
22. Pehlivan, Z., "Spora Katılan Çocuklara Yönelik Ailelerin Beklentileri, Çocuklarda Gözlenen Davranış Değişimleri ve Spora Katılımın Önündeki Engeller", *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, VII (2), s. 69-74, 2009
23. Nemutlu, D., "Gençliğin Eğitim Sorunları", *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt 2, Sayı 17, s.165-175, 1998
24. Dalkıran, O., Tuncel, F. "Ortaöğretim Kurumlarında Beden Eğitimi Dersinin Seçmeli Ders Olarak İşlenmesinin Öğrenciler Gözüyle Değerlendirilmesi, *Spormetre, Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, V(1),37-42, 2007
25. <http://okulspor.sgm.gov.tr/yonetmelikler/protokol.htm>
26. Taşmektepligil, Y., Yılmaz, Ç., İmamoğlu, O., Kılıçgil, E., "İlköğretim Okullarında Beden Eğitimi Ders Hedeflerinin Gerçekleşme Düzeyi", *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 4 (4): 139-147, 2006
27. Orhun, A. "Okul Beden Eğitimi ve Sporida Yeni Didaktik Yaklaşımlar". *Spor Bilimleri 1. Ulusal Sempozyumu Bildirileri*. Ankara: Milli Eğitim Basımevi, 1993
28. Salman, M.N., ÇALGIN, E.R., SALMAN, S. "Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Mesleki Sorunlarının Cinsiyet Faktörü Açısından Değerlendirilmesi". 4. Ulusal Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Sempozyumu. (10-11 Haziran 2005). Uludağ Üniversitesi. Bursa.
29. Özşaker, M. İlköğretim Okullarında Beden Eğitimi Dersinin Amaç ve İçeriğine İlişkin Sorunlar. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. İzmir, 2001
30. Köksal, N. Temel Eğitim 1. Devre Eğitim Programlarında Beden Eğitimi Dersleri. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İzmir, 1995